

מסורת הש"ס

(א) [לקמן ח:י] (ג) נגעים פ"ג מ"ד ופי' מ"א, (ג) [מוקפסת] נגעים פ"ג ר"ב], (ד) [ז"ל ונתן], (ה) נגעים פ"ג מ"א מ"ג, (ו) פסחים פ"ה, (ז) מוקפסת נגעים פ"ג [ר"י], (ח) [נפטר רש"ש], (ט) ז"ל מ"א גרים, (י) [ש"ן לע"ב], (יא) [ז"ל דפליט], (ב) [נפטר מוס' ע"ז ע: ד"ה אמר],

מוסף רש"י

חידודה קודם לליבונה. קודם שחיטה הסיון גליצון הוא נחמך מחוד (לקמן יז:). ברמץ. אפר רותם (פסחים עה). בגפסת. מין סד הוא (עם).

רבינו גרשום

שניה עכשיו כואב לו ביותר והוא מרצה כדם עולה כי אזיל לדבר מצוה. לא בצע על פרוסה כלומר לא היה נהנה: לא שכן סבין ששפר באור יד שהיה אדום. חידודה קודם לליבונה כלומר מחמת חידוד נשחטה לא מחמת האור שזו ליבון: מטמאין בשבוע אחד כלומר דבשניהם כתובי והסגירו שבוע ימים שנאמר בשני סימנים בשער לבן ובפסיון כלומר דבשניהם כתוב אם פשה תפשה והנה נהפך שער לבן בבהרת אלא למה חלקום זה מזה כלומר עכשיו ששיניהם יש דין אחד לומר שאין מצטרפין זה עם זה שאם היה חצי גריס שחין וחצי גריס (בהרת) אין מצטרפין: לקח בעץ או באבן כלומר שחם אותו עץ או אבן במקום שחיתוכין אותו: בגפת פסולת דריתים. לאייחוי אבר מעיקריו כלומר כשחיתוכין אבר מעיקרם הוא ביותר והוא שחין. ואי זהו מכוה [כתוב] ברמץ באר כי עם נחלים דקים בסד רותם כשעושיין הסיד הם הוא כמה ימים לאחר עשייתו. בגפסת רותם פסולת הברזל שהנחת משליך מכירתו וכל דבר הבא מחמת האור כגון אלו זו מכוה. ותניא אם שחין קודם למכוה כלומר שאם היה שחין עליו והיה מוסגר ב' ימים או ג' ואח"כ בא על השחין מכוה ביטל מכוה את השחין ומתחיל ימי הסגור והבא היכי דמי כגון דהיה חצי גריס וכי כלומר מאי חבטא קדים כלומר המכה והיינו שחין ואתי הבלא קדים ואתי חבטא ומבטלי הבלא והוה ליה חבטא ושחין ומצטרפין: חצי גריס קמה דא"ל שחין ומכוה: חידוד שאין דמיון שחין חצי גריס קמה דא"ל שחין ומכוה קדם להבלו: חלמא חבטא קדים. ואין כאן חבטא אלא הכל אצל הכהו דאיכא חבטא אימא דהא הוה בתרא ומבטל הבלא: מצרו. פוייג"ט זלע"ז: של עצודם כוכבים.

ליצן. צאור. זלשון חכמים נקרא ליצון וזלשון הלועזים קורין צאלמוותי: שחיטתו כשרה. ולא אמר שריפה היא זו ולא שחיטה: חידודה קודם לליבונה. מקדים וממחר לחתוך קודם שחכה הבהמה מן האור: והאיכא לדיון. דסבין כשנכנס לחוך החתך קודם ששחט רוב הסימנים היא שורפת את שחיטה שהרי שטן נקוצתו צמשהו ליטרף ושריפה כנפך הוא: מירווח רווח. מתרחב החתך מזלי הסבין מכלן ומכלן ואין נוגע אלהימון אלא חידודו של סבין: והכא זו. זאת האדם מכה בכח: משום שחין נדון. לענין נגעים כדמפרש לקמן. שחין צא ע"י חוס שמתחמם מחמת כח ההכאה ומכוה צאה מחמת האור והכא דאיכא תרוייחו דהי מנייחו דיינין ליה: נוגע נוגע נפיקא מינה. צאיה דבר חלוק דין מכוה משחין דמיצעי לך: מטמאים צצוע אחד צשני סימנים צשער לבן וצפסיון. שאין צהן הסגר שני כמו שכתוב (ויקרא יג) צשאת וצפספת צ' הסגרות שחם עמד צעיניו ולא פשה צצוע ראשון מקגיר אותו צשני שחם יפשה ויחליענו אצל צשחין ומכוה לא נאמר אלא הסגר אחד ואם עמד צעיניו צצוע ראשון שז אין מקגירו לעמלאו אלא פוטרו והולך: צשני סימנין. הכן דמפרש: שער לבן ופסיון. אם פשה ולא כנתק ססימן טומאתו צשער נאזב: ולמה חלקן הככות. צשתי פרשיות ופירש משפט כל אחת בה ולא יצרפם יחד שהרי משפטן שוה והיה לו לכמוז כי יהיה צו צעורו שחין או מכוה: שאין מצטרפין זה עם זה. לשיעור נגע כגריס חלי פול שחם ענה צו חלי גריס מחמת חוס מכה שלא ע"י האור וחלי גריס אלה ע"י כוית האור אין מצטרפין א: שחין. לשון חמימות כמו (ויקרא ד:ג) שנה שחונה וכדמתרגס יונתן חמומי ראיתי אור שחיית (ישעיה מד): לקח צאצן. הכהו יצנכה צאצן אפילו צלא חצורה דכל מכה מתחמם הצער מיד ע"י ההכאה: צגפת. שהטמין ידו צפסולת

של זימים והוא חם מאד מאליו ונכוה: אבר מעיקרו. ממוקס שעוקרים העופרת והוא חם: גחלם. פחם שלא כהה: רמץ. אפר חם וכך שמו זלשון ערבי: גפסית. מין סיד ושורפין אותו כמין סיד: ומניא שחין ומכוה כו'. כולהי הנך מתנייתא מצטרכי הכא לפירוש מאי תימצעי לן דהא צעיא דלעיל הכי איציעא לן ליצן שפוד והכא צו איזה הכל קודם לצא הכל המכה או הכל האור ונפיקא מינה לכדמניא דהולכין אחר האחרון דמניא שחין ומכוה צמקום אחד צאחמו מקום שלקה צראשון לקח צשני צאחמו גריס עצמו: ציעל אחרון אם הראשון. ונפיקא מינה לענין צירוף שחם היה צו חלי גריס שחין ולקה צאור צאחמו חלי גריס נהפך אותו [ט] גריס ונעשה מכוה ואם חור ולקה לאחר זמן אצל מכוה זו שלא ע"י האור ונולד צו חלי גריס שחין אחר ונעשה שלם אין מצטרף עם הראשון וטעור והשחם אחי ליה ציעול שאליו לא ציעל חלי גריס הראשון היה זה מצטרף עמו: והכא ה"ד. לענין צעיא דלעיל ויהי מצצעי לן: ועינן שפוד והכא צו. ובהכאה זו יש מורת שחין ומורת מכוה ואיציעא לן הי קדים ואתי דליתי בתרא וצבטליה: חבטא קדים. כח ההכאה קדים להרע לו לאדם והיו שחין ואתי הכל אהאור אחרון ומבטל ליה וה"ל מכוה ולא מצטרף צדהי: חלי גריס קמה דא"ל שחין ומכוה: חידוד שאין דמיון שחין חצי גריס קמה דא"ל שחין ומכוה קדם להבלו: חלמא חבטא קדים. ואין הצלא ומבטל ליה: דצרוייה מצרו. שלא הכהו צכח אלא דקרו ואין כאן חבטא אלא הכל אצל הכהו דאיכא חבטא אימא דהא הוה בתרא ומבטל הבלא: מצרו. פוייג"ט זלע"ז: של עצודם כוכבים.

שמשמשים בה קרבות של עצודת כוכבים ואסורה צהנאה כלאמרינן צמסכת ע"ז (דף נא:): אצד תאצדון את כל המקומות [דברים יצ] צכלים שנשחממו לעצודת כוכבים הכתוב מדבר: מקלקל הוא. ואין זו הנאה צצחייה היו דמיה מרצין מלאחר שחיטה צצחייה היא עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה: לחסור. מתקן הוא דכיון דשחטה להכי קיימא: צמסוכים. דהיו מתקן והיו הנאה שחם לא ישחמנה ממות: צאטמי דקיימי לקורבנא. תמיס טובים ירך וכתף וזוהו יודקיימי לשלחן דורון לאדם צחשוב וזה שחתכן הפסידן: ופיפוק ליה. אף על גז דהוא מקלקל אסור לחתוך משום שמונית דאיסורא דנצלות שצנעלו צסבין:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

ח.

והא איבא צדדין. משמע מכלן שאם צשעת שחיטה ניקב הוושט כנגד מה ששחט טריפה דהכא הוה צעי למיסר משום דלדין אי לאו משום דמרווח רווח: צמטמאים בשבוע אחד בשני סימנים בשער לבן ובפסיון. כך דינו דצקוף צצוע ראשון מטמא אם פשה או אפי' לא פשה מטמא כי איכא שער לבן וכן צתחלה מטמא צשער לבן אצל צקוף צצוע אם אין שער לבן ולא פשה אע"ג דעמד צעיניו ולא כהה טעור אצל שער נגעים צעי הסגר פעם שנית והלשון קצת קשה דלא הוה ליה למימר מטמאים אלא מטטהירם שאין כן צשאר נגעים דצעו הסגר טו"ל דה"ג קאמר מטמא צשער לבן וצפסיון דוקא אצל אי אין שער לבן ולא פשה אע"ג דלא כהה טעור: בחמי טבריא ובא דבר שרא בא מחמת האור. אפילו רבי יוסי דחשיב ליה צפ' כירה (שבת דף נט.) מולדת האור משום דמיחלפא אפימחא דגיהנם שחם כלן היה מודה דנדון משום שחין ולא משום מכוה כיון דהאי אור צירי שמים:

צוהר צשחוט בה מקלקל הוא. אע"ג דצקוף פרק אלו דברים צפסחים (דף עג.) מחייב לענין צצת גצי שחם צצצת צחוך לעצודת כוכבים משום תיקון כל דהו דתקן להוציא מידי אצב מן חמי שאני צצת דמלאכת מחשבת אסרה מורה וכיון שיש תקון פורתא חשיב מלאכת מחשבת שלכך נתכוין אע"פ שקלקולו יתר על תקונו אצל לענין נהנה מעצודת כוכבים לא חשיב ההא כיון שקלקולו יתר על תקונו:

שצבנה באור. הא דתנן צקוף מסכת ע"ז

(דף עה:) סבין שפה צקרקע והיא טעורה דסגי צנעייה צקרקע עשר פעמים ולא צעי ליצון היינו לחתוך בה זונן כדאמר התם צגמרמ והכא דמוקי לה כשליצנה צאור כדי ליישב אפילו יאא צית השחיטה רותם ותימה דמשמע הכא דצעי ליצון וכן משמע נמי התם צתוספתא דמסכת ע"ז (פ"ט) דקמני השפודים והאסכלאות והסכנינים מלנצן צאור

ותימה דצפרק כל שעה (פסחים דף ז:) משמע דסגי צהגעלה דקאמר הני סכני דפיסחא היכי עצדינן להו ומסקינן הלכתא אידי ואידי צברותמין ואור"ת דיש לחלק גצי חתך משום דהיתירא צלע דצעיניו זה מחלק צקוף מסכת ע"ז (דף עו.) אע"ג דהשחא י צדלעייו הוי איסורא מ"מ צשעת צלעיה הוי היתירא אע"ג דרצ אשי גופיה מחלק כן צמסכת ע"ז (דף עו.) וצפסחים (דף ז:) קאמר רב אשי לדידי חדמי עצדי לי מחמיר על עצמו היה ונראה דהא דמסקין והלכתא אידי ואידי צברותמין הוי מסקנא דמילתא דרצ אשי ועוד אור"ת דהכא וצתוספתא איירי צסכנין גדולים שזונין צהן צשר והוי משמישן על ידי האור ולהכי צעי ליצון ודיקא נמי דקא חשיב להו צתוספתא צדי שפודין ואסכלאות אצל סכני דפיסחא מייירי צקטנים והסכנינים ישנים שאנו לוקמים מן העוצדי כוכבים היה אומר הר"י צן ה"ר מאיר צצריכין ליצון מפני שדך העוצדי כוכבים לתקן צהן נר שדולק צהן חלצ וגם מהפכין צהן צשר על גצי גחלים וחותכין ור"ת היה אומר כיון דאין עיקר תשמישן לכך לא חיישינן דלמא אחרמי ועדב הכי ועוד אפילו אחרמי ואשתמש צו על ידי האור סגי צהגעלה דכל מה שסופו לפלוט על ידי רותמין פולט צהגעלה ראשונה ואין זה דיוק דלילמא כיון שנשחמם צו על ידי האור אין יוצא מידי דופיו לעולם צהגעלה צלא ליצון ופולט ממיד צכל הגעולומי מיד דהוה אכלי חרס דלא סגי ליה צהגעלה ולא אמר כל מה שעמיד לפלוט פולט צהגעלה ראשונה אלא אינו יוצא מידי דופיו לעולם:

השוחט

שמשמשים בה קרבות של עצודת כוכבים ואסורה צהנאה כלאמרינן צמסכת ע"ז (דף נא:): אצד תאצדון את כל המקומות [דברים יצ] צכלים שנשחממו לעצודת כוכבים הכתוב מדבר: מקלקל הוא. ואין זו הנאה צצחייה היו דמיה מרצין מלאחר שחיטה צצחייה היא עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה: לחסור. מתקן הוא דכיון דשחטה להכי קיימא: צמסוכים. דהיו מתקן והיו הנאה שחם לא ישחמנה ממות: צאטמי דקיימי לקורבנא. תמיס טובים ירך וכתף וזוהו יודקיימי לשלחן דורון לאדם צחשוב וזה שחתכן הפסידן: ופיפוק ליה. אף על גז דהוא מקלקל אסור לחתוך משום שמונית דאיסורא דנצלות שצנעלו צסבין:

צחדשה

עין משפט ור מצה

לח א מ"י פ"א מהלכות שחיטה הלכה כז סגמ עשין פנ טו"ט"ז י"ד סימן ט:

לח ב מ"י פ"ה מהלכות טומאת צרעת הלכה ד:

ג [מ"י] שם הלכה ה [ו]:
ב ד ה מ"י שם הלכה ו:
ב ד ו מ"י שם הלכה ו:
ב ד ז ט מ"י שם הלכה ז:

בג י ב מ"י פ"ז מהלכות ע"ז הלכה יט סגמ לאון מה טו"ט"ז י"ד סימן י ספ"ק א וסימן קמב ספ"ק צ:

צעי רש"י

פוייג"ט. נוקב.

שיטה מקובצת

[א] ואין נוגע בסיון אלא חידורו של סבין: [ב] והכה בו מכה בכח צ"ל: [ג] אין מצטרפין לדורנו צצעת אלא טעור הוא הסי' ד: [ד] לקח באבן הכהו האבן בכח אפי' כצ"ל: [ה] נהפך אותו חצי גריס ונעשה: [ו] לענין צעיין דלעיל דחביע לן: [ז] ואתי הבל שבא אחרון ומבטל: [ח] ודקיימי והוא דתקן גיב בסי' ג"א והוה מקיימן לשלחן וכו': [ט] דבעו הסגר שנית ר"ל דה"ל קאמר:

רבינו גרשום (המשך)

לחבטא והוה ליה שחין ומכוה ואין מצטרפין לא חידור שאני ומשום הכי אמרינן הכא דחבטא קדים אבל התם אמרינן דחבטא קדים ואתי חבטא ומבטל הכא דחבטא קדים ליה שחין ושחין ועדיין שואל אני שאלתי דלא יכלינן למילף מהכא. תיש ליבן שפוד והכה בו כי אלא חבטא ויהיה שחין וילפינו זה מזה התם נמי דבריהו דהיינו חידור כלומר בדין הכא דחבטא קדים דנעץ אותו בשפוד ומשום הכי אמרינן הכא דחבטא קדים אבל התם לא אמרינן דחבטא קדים אלא הבלא ואתי חבטא ומבטל הבלא והוה ליה שחין ושחין ועדיין לא יכלינן למילף מהכא: סבין של ע"ז מותר לשחוט בה. מפני שמקלקל: ואסור לחתוך בה בשר. מפני שמתקן: פעמים שהשוחט אסור בחטאתו. כלומר דמתקן הוא: באטמי דקיימי לקורבנא כלומר דהוי רוצה ליתנם ואינו רוצה שיתחבכו איברים [ואברים] עכשיו כשיחתכם מקלקל הוא: ותיפוק לי משום שמונית דאיסורא אסור לשחוט א: בהמה אחרת ולא משום דאסור לחתוך בה בשר דמתקן. לא בכסין חוש כלומר שאינו

[א] נראה דלי' אסור לשחוט בה וגם לתקן בה צער צלאו איסור דמתקן.